

TO PRÆSTEDØTRE FRA SEVEL

hovedpersoner i en tragedie.

Fra Trævel-jomfrus skæbne til pastor Hassagers sammenstød med Klaus Berntsen.

Alle gamle Sevelboere kender mere eller mindre til historien om "æ Træveljomfru", - den sære gamle frøken, der af familien var tinglyst i pleje i gaarden Trævel i Sevel Østersogn, - i hvert fald kender de tragediens sidste del: den gamle dames sørgelige tilværelse i Sevel, hvor hun døde i eftersommeren 1889, og blev begravet i sine forældres gravsted paa Sevel Kirkegaard. En sten paa graven har følgende indskrift:

„Til hvile og fred nedlagdes her den agtede og elskede slæsesørger Rasmus Hørning, sognepræst for Sevel menighed fra 1801 til sin død i oktober 1831 og hans elskelige hustru Marie Sophie Hørning, f. Mehl, død 11. september 1821. Af deres 10 børn hviler 3 sønner og 1 datter ogsaa her".

Det er i og for sig ikke hendes historie, der skal fortælles her, men lidt om fortsættelsen, der førte til oprettelsen af Hassagers Kollegium i København med forret for studenter fra Sevel og nogle andre sogne, - samt om et sammenstød mellem stifterne af dette kollegium og den gamle venstrepolitiker Klaus Berntsen, et sammenstød, som Klaus Berntsen ret udførligt omtaler i sine erindringer.

1801 kaldes den unge teolog Rasmus Hørning til sognepræst i Sevel, og kort efter gifter han sig med Marie Sophie Mehl fra Rødding i Salling. Hun døde imidlertid allerede i 1821.

Pastor Hørning var fra landsbyen Hørning, og familien havde taget navn efter byen. To af børnenes skæbne er nær knyttet til Sevel.

Vistnok den ældste af børneflokket fik navnet: Henriette Kirstine Hørning, - det er hende, der faar navnet „Træveljomfru". Hendes 7 aar yngre søster, Dorthea Hansine Hørning bliver gift med den pastor Hassager, der i deres fælles testamente opretter Hassagers Kollegium.

Trævel-jomfrus tragedie er - kort fortalt - følgende:

Da hun gik hjemme som ung pige i Sevel Præstegaard begyndte en ung nabopræst til hendes far, pastor Carl Hassager i Nr. Felding, jævnlige - paafaldende jævnlige - at komme paa besøg i Sevel. Den unge pige troede, vistnok med nogen grund, at hans besøg mere gjaldt hende selv end de teologiske diskussioner med hendes fader.

Men en frygtelig dag gaar det op for hende, at det er den yngre søster, Dorthea, der har vundet gæsten, - det er som en bombe for hende, og hun bliver sær, næsten afsindig.

Og da søsteren og pastor Hassager vies i Sevel Kirke 4. Maj 1831 slukkes lyset i hendes sind. Hun fik aldrig mere sin fulde forstand igen. Hun kunne godt færdes mellem folk, men hendes skæbne var bristet. Saaret heledes aldrig. Hun blev fra en livsglad ung pige mød eet slag til - „æ Trævel-jomfru“.

I oktober samme aar døde hendes far, vel tynget til jorden af uhyggen, der var slaet ned i præstegaarden, med det, som skulle være livets største lykke.

Ved Pastor Hørnings død maatte det gamle hjem i Sevel Præstegaard opløses. Den ulykkelige datters skæbne i de nærmest følgende aar er ukendt i Sevel.

En aarække senere dukker hun op i Sevel igen. Hun faar en stue i gaarden Trævel, - og her bor hun hos gdr. Poul Trævel og hans hustru saa længe hun levede - altsaa til 1889.

En datterdatter af Poul Trævel, fru Marie Jensen, Sevel, var 7 aar, da Trævel-jomfru døde. Hun husker hende endnu. Træveljomfru gik ofte til kirke i Sevel, - maaske ogsaa for at besøge forældrenes gravsted. Hun havde et par hvidskurede træsko med messingkramper staaende under den bagerste stol i kirken. Dem tog hun paa inde i kirken.

Efter kirkegangen aflagde hun besøg i flere af gaardene i Sevel. Hun samlede paa „pæne sten“, - dem lagde hun frem i vindueskarmen. Hun var altid rolig, men hendes forstand havde som sagt taget skade.

Efter hende er fundet en slags poesibog, - en række vers, nogle kunstfærdigt prentede paa smaa stykker papir og samlede i en æske (se navnekluden herunder). Ellers er kun tilbage et vemodsfyldt minde i folkemunde.

Det var „æ Trævel-jomfru"s skæbne.

Den yngre, Doethea (billedet herunder), der fik sin præst - Carl Hassager fra Nr. Felding - blev ogsaa en gammel dame. Hun overlevede sin mand, og da de

ingen børn havde, testamenterede de deres formue, som var betydelig, til legater, dels for fattige, dels for studenter.

De skænkede fattiglegater til følgende fem sogne: Vejerslev-Aidt-Thorsø i Aarhus Stift, Sevel og Laastrup-Skals i Viborg Stift, Nr. Felding-Tvis i Ribe Stift og Særslev i Fyns Stift.

Legatet for Sevel Sogn udgør 5600 kr. og renterne uddeles hvert aar paa pastor Hassagers fødselsdag den 3. januar til „værdigt trængende i Sevel Sogn mellem 50 og 60 aar“. Beløbet lyder ikke af meget i vore dage, men maalt med værdierne i tiden før aarhundredskiftet er det dog et pænt beløb, hvis det i alle de andre sogne er tilsvarende.

Og desuden skænkede fru Hassager som den længstlevende villaen Bredegade 13 paa Frederiksberg til en professor-bolig og fribolig for 10 studenter. Hun afsatte ogsaa de fornødne penge til ejendommens indretning til det nye formaal og dens vedligeholdelse.

Over 150 studenter har i aarenes løb - siden aar 1900 - i kortere eller længere tid boet her. Nu er Hassagers Kollegium sammensmeltet med Frihedskollegiet, men udgør dog stadig en særlig afdeling med 10 studenterværelser og de samme adgangsbestemmelser som fastsat i præsteparrets testamente.

Forret har herefter „sønner af gaardmænd, bolsmænd og bosiddende husmænd“ fra de samme sogne som ovenfor er nævnt. Det er dog en betingelse, at de paagældende „skal have nydt undervisning i sognets rette, af regeringen indrettede almueskole og være anbefalet af vedkommende præst.

I anden række følger efterkommere af pastor H. H. Hassager og pastor Rasmus Hørning og i tredje række studerende fra de øvrige sogne i ovennævnte 4 stifter.

Det er lidt paafaldende med testamentets fremhæven af, at de ansøgende til kollegiet skal have gaaet i sognets almindelige af staten godkendte skole.

Maaske kan man finde forklaringen herpaa i - Klaus Berntsens erindringer. Der er det stedfællesskab mellem pastor Hassager og Klaus Berntsen, at mens den ene var præst i Særslev, saa blev den anden friskolelærer samme sted.

Men det er vist ogsaa det eneste „fællesskab“. Klaus Berntsen beretter følgende om deres første møde, der fandt sted under valgkampen i oktober 1873, da Klaus Berntsen var opstillet i kredsen, og ogsaa kom til Særslev, hvor mødet paa grund af overvældende tilslutning holdtes i kroens gaard:

„Jeg anede ikke den dag, at jeg senere skulle blive højskoleforstander der og byens sogneraadsformand. Da jeg i min tale havde udviklet indholdet af Venstres program - fra en fjællevogn som talerstol, forlangte sognepræst Hassager ordet.

Jeg blev siddende paa vognens bageste sæde, medens Hans velværværdighed begyndte sin tale saaledes:

„Mine venner! Naar jeg, der ellers kun taler til min menighed fra det hellige sted, i dag træder frem her, saa er det, fordi jeg føler det som en samvittighedspligt at advare min menighed mod at slutte sig til denne unge, farlige mand. Hvis de anskuelse, han her har gjort sig til talsmand for, faar flertal i vort folk, da vil samfundet ryste i sine grundpiller.”

Præsten nævnte dog ikke noget bestemt, der ville føre til dette farlige resultat, og da jeg atter fik ordet, imødegik jeg hans udtalelser punkt for punkt, og spurgte ham, hvad han sigtede til med sine ord om, at samfundet ville ryste i grundpillerne. Var det maaske den betragtning, jeg havde gjort mig til talsmand for, angaaende forslag til lov om retten for menighederne til at faa medbestemmelsesret ved valget at deres præster, eller om en anden præstelønningslov, der havde gjort ham bange? Efter sidstnævnte lovforslag ville præsterne ganske vist komme paa fast løn i stede for som nu, hvor enkelte sognepræster i Nordfyn - blandt disse ogsaa den Særslevter og med gaarde paa henved 100 tdr. land udmærket jord. Under min tale mærkede jeg snart, at jeg vandt tilslutning i den store forsamling.

Præsten havde taget sin frue og sine to plejedøtre med. De sad for lukkede vinduer i kroen, medens jeg talte, men da han fik ordet, lukkede de vinduerne op for rigtigt at nyde det nederlag, som han havde tiltænkt mig. Mødet sluttede paa forslag af dirigenten, gaardejer Knud Jensen af Særslev, med kraftige hurraraab for mit genvalg, og dermed var det klart, at slaget var tabt for præsten.

Men mange aar senere mærkede jeg følgen af sammenstødet. Pastor Hassager og frue stiftede som bekendt „Hassagers Kollegium” paa Frederiksberg med adgang for unge, begavede mænd fra de sogne, hvor han havde været præst; men bestemmelsen om, hvem der skulle nyde godt af denne institution, fik en meget iøjnefaldende affattelse. Det hedder nemlig i fundatsen, at de skal være sønner af „rigtige” gaardmænd eller „rigtige” husmænd, og at de skal have gaaet i „rigtige” af staten anerkendte almueskoler.

Da kollegiet skulle til at begynde sin virksomhed, kom professor Matzen en dag til mig og bad mig, som da var sogneraadsformand i Særslev, om jeg ville benytte min indflydelse i folketinget til at udvirke en bevilling paa ca. 30,000 kr. til ordningen af forholdene ved købet af bygningen.

Matzen, som var executor testamenti, blev højlig forbavset, da han hørte, at jeg var den eneste af Særslev Sogns beboere, hvis børn var udelukket fra at komme paa kollegiet, og han beklagede, at han ikke havde kendt dette forhold, medens enkefru Hassager endnu levede, thi han havde da haft haab om at kunne faa bestemmelsen forandret.”

I Særslev var ægteparret kendt som meget paaholdende folk. Naar nogen havde ærinde til præsten, maatte de holde sig „paa maatten“, bogstavelig talt, og fik hverken vaadt eller tørt.

Redaktør Pagh i Bogense fortalte mig senere et eksempel paa, hvor smaalig fru Hassager kunne være.

Han bad hende engang om hjælp til et af fruens plejebørn, der var kommet i stor nød og var henvist til fattigvæsenets forsorg, men da han fremførte sit ærinde, afbrød fruhen ham straks og sagde: „Det er jo Dem, der i Deres blad var saa ond mod min salig mand.“

Pagh svarede, at det mellemværende, der engang havde været mellem ham og pastor Hassager, var afgjort i god forstaaelse, men efter en længere forhandling om sagen, endte samtalen dog med, at fru Hassager gav ham - 10 kroner til den nødlidende.

Saadan taler eftermælet om den anden af pastor Rasmus Hørnings døtre fra Sevel Præstegaard.

J. H.